

GROEPIJN

RAY KLAASSENS

**GROEI
PIJN**

**ACHTER JE LIGGEN DE LESSEN
EN VOOR JE DE KANSEN**

Uitgeverij Podium
Amsterdam

© 2023 Ray Klaassens
Auteur Wendy Kwaks
Redactie Yvonne Brok
Omslagontwerp Marc Koppen Ontwerp
Foto omslag Joris Smid
Foto Ray Klaassens achterin Peter Roelofs
Foto Wendy Kwaks achterin Studio Juniek

ISBN 978 94 638 1239 9

www.uitgeverijpodium.nl

www.rayklaassens.com

INHOUD

VOORWOORD 7

TUSSEN ANGST EN TROTS ZIT MAGIE 11

De kracht van verwildering 13

Over snel schakelen gesproken 20

GEBOREN VOOR HET AVONTUUR 31

Struikelend op weg 33

Wat moet er van die jongen worden? 43

Voorzichtige stappen naar een ander leven 51

GROEN GESPOTEN 59

Een straatjochie op de KMA 61

Karakter is wat overblijft als niemand kijkt 71

De weg banen 78

LEREN LEIDINGGEVEN BEGINT BIJ JEZELF 87

Van de verharde weg af 89

Nulli cedo 100

Jezelf pushen tot voorbij de grens 111

De kracht van tradities 122

Moed, beleid, trouw, eer en trots 129

ALS ALLES KLOPT 135

- Alert in Afghanistan 137
- Leiderschapslessen in een reep chocola 144
- Junglebook 148
- Aanvallen doe je 's nachts 157
- Improviseren in Ivoorkust 162
- Grenzen bewaken in de Ardennen 174
- Onderdeel van de wereldgeschiedenis 181
- Schieten en speciale techniek en tactieken 190

ONT-GROENEN 195

- Als je kracht tegen je werkt 197
- Ondernemersbloed 208
- Met Onno door het oog van de naald 215
- De ware broederschap 222
- Niet meer undercover 228

JE BENT WAT JE DOET 237

- De kracht van groeipijn 239

DANKWOORD 249

OVER DE AUTEUR 253

OVER RAY KLAASSENS 255

VOORWOORD

Het is niet altijd makkelijk om jezelf te zijn. Als je naar school gaat of lid wordt van een sportvereniging, voel je direct waar je goed gedijt of waar je 'kramp' krijgt. Als je bij een bedrijf of organisatie gaat werken, is dat hetzelfde. Twee grote vragen houden mij dan ook al mijn hele leven bezig: 'Wie ben ik in dit geheel en hoe pas ik hier?' Van mijn jeugd in Helmond, waar ik als enige jongen uit een volkswijk terecht kwam op een middelbare school in een rijker deel van de stad, tot mijn aanpassing aan de cultuur met sterke normen en waarden van de Koninklijke Militaire Academie in Breda. En later in mijn leven: van de afgeschermd en geheime wereld van een inlichtingendienst, via de oprichting van mijn eigen bedrijf naar de wereld van theater en tv. Steeds weer nieuwe omgevingen, die altijd even oncomfortabel aanvoelen en spanning in mijn lijf opleveren. En toch blijf ik die spanning opzoeken, al dan niet onbewust. Ik groei en ontwikkel nou eenmaal goed vanuit ongemak en pijn. Die spanning jaagt me aan.

Door het tv-programma *Kamp van Koningsbrugge* merk ik dat veel mensen me zien als een sterke vent die het helemaal voor elkaar heeft. Laatst zei iemand zelfs: 'Voor jou, als oud-commando, is alles simpel.' Ik begrijp best waar dat beeld vandaan komt, maar zo voelt het voor mij niet. Mijn succes is me namelijk allesbehalve komen aanwaaien, zoals je zult lezen in mijn levensverhaal *Groei-pijn*. Mijn achtergrond was bescheiden. Ik liep in zeven sloten te-

gelijk, hield me nooit aan afspraken en kwam altijd te laat. Mijn ouders waren lang bezorgd over wat er van me terecht moest komen. Mijn eerste pogingen om bij Defensie binnen te komen, mislukten grandioos. Later, tijdens de eerste leiderschapsoefeningen, bereikte ik mijn dieptepunt. Met vallen en opstaan heb ik geleerd hoe het wel moest, zodat ik nu kan zeggen dat ik me in alle situaties goed weet te redden. Ik weet echter precies hoeveel moeite dat heeft gekost. En nog steeds. Mijn punt: als ik het kan, dan kun jij het ook.

In dit boek neem ik je mee op mijn ontdekkingsreis door het leven en wil ik je laten zien hoe je kunt groeien door af en toe pijn te lijden. Mijn leven was, en is nog steeds, als een verhaal in een avontuurlijk jongensboek en ik realiseer me dat sommige verhalen een ver-van-je-bed-show zijn. Ik deel ze dan ook niet zomaar. Mijn doel is je een kijkje achter de schermen te geven, zodat je kunt zien welke eigenschappen me hielpen om uiteenlopende missies tot een goed einde te brengen. En te 'bewijzen' dat ik er hard voor heb moeten werken om mezelf te leren aanpassen aan allerlei situaties in de zwaarste omgevingen. Of het nou ging om het in kaart brengen van smokkelnetwerken in Noord-Afrika, geheime operaties in het Midden-Oosten, de evacuatie van ambassadepersoneel in een opkomende burgeroorlog of persoonlijke bedreigingen in Libië. Ik heb regelmatig in de ellende gezeten vanwege mijn werk voor het Korps Commandotroepen, de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en mijn eigen onderneming Triangular Group, maar ben daar gelukkig elke keer ook weer uit gekomen.

Onderweg ben ik vaak gestruikeld en ik heb meer dan eens gefaald. Ook die momenten deel ik met je. En reken maar dat het vaak eenzaam voelde als iets weer niet lukte en ik de worsteling in mijn hoofd voor mezelf hield. Maar juist de dieptepunten en rotmomenten leveren achteraf de mooiste inzichten op. Ze hebben me ge-

leerd hoe ik moet omgaan met de uitdagingen die bij groei horen. En ze hebben me geleerd de narigheid te omarmen. Dat resulteerde telkens weer in persoonlijke groei. De lessen die ik daarbij heb geleerd, deel ik dan ook graag. Omdat ik denk dat ze breder toepasbaar zijn. En omdat ik weet dat net voorbij die ellende iets moois ligt: trots. Eigenlijk gun ik iedereen zijn eigen portie ellende, zou je kunnen zeggen. Niet te veel, maar genoeg om te leren dat moeite doen altijd loont. En genoeg om te weten wat het is om trots te worden.

Onderweg in de vreemdste oorden heb ik geleerd dat je altijd een keuze hebt. Een keuze tussen de pijn van discipline als je besluit door te zetten, of de pijn van spijt als je opgeeft. De eerste keuze is tijdelijk, de laatste permanent. Ik heb geleerd dat je de kracht en discipline die soms nodig zijn om iets te bereiken, nergens anders zult vinden dan in jezelf. En dat kost moeite. Ik weet dat het leven soms tegenzit en dat ik nog vaker op mijn bek zal gaan. Maar ik weet ook dat het erom gaat dat je elke keer weer opstaat.

Geloof me, ook jij kunt veel meer dan je denkt en daarbij hoop ik je te inspireren met mijn levensverhaal. Achter je liggen de lessen, voor je de kansen. Pak ze en geef niet op. En weet dat groeien nooit vanzelf gaat, maar dat het altijd kan.

Ray Klaassens

Heerle, november 2023

**TUSSEN
ANGST
EN TROTS
ZIT MAGIE**

DE KRACHT VAN VERWILDERING

Het werk van Special Forces is bijzonder en met niets te vergelijken. Special Forces, zoals het Korps Commandotroepen (KCT), belanden in de shitholes van deze wereld voor opdrachten achter vijandelijke linies die op z'n zachtst gezegd uitdagend zijn. Of het nou gaat om het uitvoeren van contraterreuroperaties, het oplossen van gijzelsituaties of het vergaren van inlichtingen in vijandelijk gebied, het arresteren van oorlogsmisdadigers, het uitschakelen van vijandige strijders of het evacueren van burgers uit oorlogsgebieden: aanpassingsvermogen en creativiteit zijn de sleutel om de gevaarlijke opdrachten tot een goed einde te brengen.

Een speciale operatie is een tactisch concept waarin kleine teams strategische impact kunnen maken in situaties met een groot afbreukrisico. Het is lastig te bevatten hoeveel en hoe hard je ervoor moet trainen om dit werk aan te kunnen. Je persoonlijke grenzen vervagen daarbij. Het selectieproces om commando te worden is daarom zwaar. Zo'n tachtig procent van de kandidaten haalt de eindstreep niet. Soms om fysieke redenen, maar veel vaker omdat het mentaal zo uitdagend is. Die twee zijn trouwens onlosmakelijk met elkaar verbonden: als je iemand mentaal wilt uitdagen, moet je diegene voorbij zijn of haar fysieke vermogen brengen en daaraan een portie onzekerheid toevoegen. Niet weten hoe ver je nog moet als je er helemaal doorheen zit, werkt altijd. Omdat die mentale component zo belangrijk is voor het werk van

Special Forces, wordt dit ‘geintje’ steevast toegepast in het selectieproces. Daarmee wordt getoetst wie van de cursisten over het juiste karakter beschikt om dit werk aan te kunnen. Pas als blijkt dat je niet opgeeft wanneer het tegenzit en ondanks de druk doorgaat tot het klaar is, heb je laten zien dat je bent op te leiden voor speciale operaties. En dat betekent niets minder dan dat je de noodzakelijke mentale kracht elke dag opnieuw moet laten zien. Te beginnen in de basisopleiding die iedere aspirant-commando volgt. Vanaf dag één word je tot ver voorbij je fysieke en mentale grenzen gebracht en wordt je stressbestendigheid getest. Er zijn nooit rustmomenten. Je moet altijd doorgaan, ongeacht de omstandigheden.

Ik durf te zeggen dat je een beetje verwildert door dit werk en de opleiding. Alle randvoorwaarden van beschaving vallen weg onder de extreme omstandigheden waaraan je lang en onafgebroken wordt blootgesteld. Zoals de elementen: wind, regen of sneeuw. Je gaat niet alleen door bij 10 graden onder nul, maar ook bij 40 graden boven nul. Onderweg verblijf je in zeer primitieve ondergrondse onderkomens, met minimale mogelijkheden voor persoonlijke hygiëne of privacy. Je behoefte doe je in het bos. Of in een pifles of kazzak – die je met je meeneemt, omdat sporen achterlaten een operatie kan verknallen. Je handen zijn gehavend door wondjes en kloven en je bent continu vuil en bezweet. En niet een beetje, maar echt bezweet, waarbij er zo’n penetrante ammoniakgeur om je heen hangt. Er is ook niet altijd eten beschikbaar op momenten dat je energie nodig hebt, laat staan dat je schone kleren draagt of ander comfort hebt. Je ziet en weet alles van elkaar. De schaamte voorbij. Dat is wat ik bedoel met verwildering. Al je persoonlijkheidskenmerken komen onder een vergrootglas te liggen en dat ziet er echt niet altijd mooi uit. Je kunt je op geen enkele manier verschuilen.

Maar juist omdat de omstandigheden zo zwaar zijn en je alles van jezelf geeft, gebeurt er nog iets anders. Er ontstaan kracht, trots en verbinding. Teamleden delen alles, letten goed op elkaar, zijn perfect op elkaar ingespeeld en zorgen voor elkaar. Ze vullen elkaars zwakke plekken aan en stellen het teambelang boven het ego. Ze zijn niet snel gechoqueerd en verbloemen niets. De openheid en eerlijkheid zijn groter dan waar ook. Net als de humor trouwens, onmisbaar om de ellende waarin je terecht komt te relativeren. Het werk maakt nederig. Je gaat het leven meer waarderen. Een klein stukje chocola, een lekker bed of een warme douche kunnen een groot verschil maken. En ik kan nog wel even doorgaan, want ook de onderlinge communicatie is scherp bij Special Forces-teams. Als je samen naar de kloten gaat, komt er nou eenmaal geen al te omslachtige kletspraak aan te pas waarin je elkaar spaart. Je zegt wat je denkt en het is duidelijk wat iedereen vindt. Dat komt het resultaat alleen maar ten goede. Special Forces-teams behoren hierdoor tot de sterkste en krachtigste *high performance teams*. Samen in de ellende zitten verscherpt, verbindt en verbreedt.

Het werk van Special Forces en de omstandigheden waaronder dat wordt gedaan, leveren lessen op die breder toepasbaar zijn. Wat dat betreft zijn de ongemakken van het terrein of de weersomstandigheden tijdens missies een mooie metafoor voor wat er in het gewone leven zoal gebeurt. De omstandigheden in een missiegebied zijn zelden optimaal. Het is er te warm of juist te koud, te donker, te vochtig, te bergachtig, te stoffig, er zitten beestjes (of zelfs roofdieren), er zijn hoosbuien of er is juist helemaal geen water beschikbaar. Geloof me, als commando heb je alle redenen om te klagen. Je voeten doen zeer, je spieren zijn stijf, je rugzak is zwaar, je hebt te weinig gegeten, slaapgebrek of gewoon geen zin. De lijst is eindeloos. Maar wat het ook is, de truc is om ermee te leren dealen. Om te leren functioneren ondanks de omstandig-

heden. Een les die ook in het gewone leven, waar je ook niet elke situatie naar je hand kunt zetten, volop toepasbaar is. Dat betekent overigens niet dat je niets zou willen doen om de situatie te verbeteren, maar dat je accepteert wat je niet kunt veranderen en dat je je energie niet verspilt door te blijven klagen over de omstandigheden. Ik raad het iedereen aan om die mindset zo snel mogelijk te ontwikkelen, want daardoor kom je mentaal sterker in het leven te staan.

In het werk van Special Forces ligt dit soort lessen onder een vergrootglas. Daar is het van levensbelang om niet te klagen over de omstandigheden, want klagen zorgt ervoor dat je de focus op je taak verliest. Daarom leren we de pijn aan onze voeten te negeren en de aandacht op het doel te houden. Als we ons moeten verplaatsen in het donker, dan klagen we niet over het feit dat we niets zien, maar zorgen we ervoor dat we onze spullen blind weten te vinden. In het beste geval laten we iets schijnbaar negatiefs juist voor ons werken, zoals een verplaatsing in de jungle tijdens een tropische stortbui. Succes gegarandeerd, want de vijand hoort ons niet aankomen en dat natte pak nemen we dan graag voor lief. Vanaf dag één van de commando-opleiding is dit de mindset: je hebt een klus te klaren en je moet op je maten passen. Verder niets. Dat vergt aandacht voor je eigen denkproces en je mentale valkuilen. Het kost tijd, maar het is te leren door goed te trainen. In het tv-programma *Kamp van Koningsbrugge* krijg je een uniek kijkje in dit proces. Je ziet de deelnemers worstelen met hun eigen ellende en vechten tegen pijn en vermoeidheid. Je ziet de strijd die ze voeren in hun hoofd. Het programma gaat over hoe je mensen zover krijgt dat ze die knop omzetten, de ellende accepteren en doorgaan. Als dat niet lukt, geven ze het op. Maar lukt het wel, dan volgt een enorme groei waarin ze de aandacht kunnen verleggen van hun

eigen ellende naar het teambelang en de taak. Op dat moment kunnen ze het verschil gaan maken. Dat is het allermooiste moment. Mensen zeggen me wel eens dat ik de deelnemers zo hard aanpak. Dat klopt en dat is dus hierom. Hoe sneller ze de knop in hun hoofd omzetten, hoe sterker ze zullen worden in het leven. Er is niemand anders die dat voor hen kan doen.

Door veel te trainen, op mijn bek te gaan en hierop te reflecteren, ben ik hier goed in geworden. Ik weet hoe ik de kracht uit mezelf kan halen en hoe ik net dat beetje extra energie kan blijven leveren. Ik weet ook hoe ik een negatieve spiraal kan doorbreken in mezelf en de focus op het doel kan houden. Het gaat allemaal om mindset. Net als eigenlijk alles in het leven, zou ik willen zeggen.

Ik heb me veel verdiept in het onderwerp mindset; en omdat ik er zo scherp op let, weet ik dat het een groot verschil kan maken. Hoeveel mensen zijn er niet die weerstand hebben tegen iets wat zich voordoet? Hoe vaak klagen mensen niet over hun omstandigheden? Ze weten ook precies wat anderen fout doen: de buurman is luidruchtig, een collega is te aanwezig, de leerling doet gewoon zijn best niet, het team is niet meer wat het geweest is, of de nieuwe leidinggevende valt enorm tegen. Er zit altijd wel iets of iemand in de weg en als dat niet zo zou zijn, dan zouden de omstandigheden perfect zijn geweest. Een toestand die jammer genoeg nooit wordt bereikt. Hoe sneller je doorhebt dat het niet aan de buurman, je manager of aan iemand anders ligt, hoe sneller je het heft in handen kunt nemen en iets kunt doen. Aan je eigen mindset welteverstaan. Je hebt te dealen met je collega's of je buurman. Jij bent de factor die het klagen moet beteugelen. De situatie is vaak een gegeven, hoe je ermee omgaat is karakter. Het is de kunst om negatieve gedachten vroegtijdig de kop in te drukken, om te voorkomen dat je op een glijdende schaal belandt. Dat vergt bewust-

wording en oefening. Je gedachten zijn niet wat je overkomt. Je kunt leren de regie te nemen over je gedachten en ze te veranderen als ze je niet zinnen. Dat klinkt gek, maar het is wel hoe het werkt: jij moet de baas worden over je eigen hoofd.

In het werk van Special Forces is dit bijzonder van belang. Vooral angst kan een trigger zijn om negatief te gaan denken. Onzekerheid en uitzichtloosheid liggen namelijk altijd op de loer, en reken maar dat dat iets met je doet. De kans is groot dat je begint te malen over je eigen ellende en dingen gaat invullen die zich nog niet hebben voorgedaan. Langzaam ga je alles in je hoofd steeds erger maken: op zo'n moment is de omgeving niet meer het probleem, maar wel je eigen gedachten over wat er allemaal kan misgaan. De kunst is dan om dat zo snel mogelijk te onderkennen en te stoppen met piekeren. In de commando-opleiding leer je te voorkomen dat de minste of geringste prikkel je afleidt. Dat doe je door steeds opnieuw te focussen op de taak en niet in te vullen wat er allemaal zou kunnen gebeuren. Als er iets anders gebeurt dan dat je had verwacht, stel je zo snel mogelijk een nieuwe *baseline* vast: dit gebeurt nu en daarop stel ik mijn plan bij. Je zet de knop meteen weer om. Het heeft geen zin om te blijven hangen in gepieker over hoe het kwam, wiens schuld het was of dat je het liever niet had meegemaakt.

Het gaat erom dat je invloed leert uitoefenen op je eigen mindset; en om dit te leren, trainen commando's veelvuldig onder zware omstandigheden. Een commando die meegaat op missie moet moeilijke situaties niet alleen aankunnen, maar ze ook naar zijn hand weten te zetten. Hij moet te allen tijde kunnen blijven handelen onder druk en moet leiding kunnen geven aan zichzelf en het team. Hij moet daarvoor diep gaan, en geloof me, ook commando's vinden dat niet per se leuk. Het verschil is dat ze het toch doen.

Het is prachtig om de groei bij mensen te zien en ze vervolgens een krachtig team te zien worden. In het geval van de Special Forces zijn dat vaak acht man (of een veelvoud daarvan bij grotere opdrachten), die samen de moeilijkste klussen weten te klaren en die elkaar steunen, wat er ook gebeurt. De enige weg naar succes is door beter te worden als team, en daarvoor moeten alle individuele commando's dus eerst en vooral met hun eigen proces aan de slag. De ego's moeten altijd ondergeschikt zijn aan het doel. Het team, de taak en ik. Dat is de volgorde. Bij de Special Forces weten we als geen ander hoe zuinig we op elkaar moeten zijn. We weten hoe wederzijds begrip, respect en vertrouwen eruitzien. Hier is geen formule voor. Je leert het door de tijd te nemen voor elkaar, door woorden te geven aan de knoop in je maag, aan wat je voelt en denkt en door niet weg te lopen voor je eigen ontwikkelpunten.

Groei komt na ongemak. Op het dunne lijntje tussen angst en trots zit de magie. Precies op dat lijntje kun je het besluit nemen om iets wel of niet te doen. Commando's doen het wél. Zij gaan door waar anderen stoppen, vragen door waar anderen zwijgen, en observeren met ongekennde scherpste. Trots, eer, moed en trouw worden voelbare begrippen door je ernaar te gedragen. Door te blijven knokken totdat het echt niet meer gaat.

OVER SNEL SCHAKELEN GESPROKEN

De Veluwe en Ivoorkust, 2004

Een klamme warmte slaat me in het gezicht wanneer de deur van het KDC-10 transportvliegtuig opengaat. De hitte maakt meteen loom. We hebben al nachten niet of nauwelijks geslapen en er is nog steeds geen tijd om uit te rusten. We hebben werk te doen. We zijn zojuist in alle vroegte met twee commandoploegen geland in de havenstad Abidjan, in Ivoorkust, voor een geheime missie waarover we twintig uur geleden nog helemaal niets wisten. Het plan voor de missie hebben we pas gemaakt toen we al in de lucht hingen op weg naar onze bestemming. Nu is het *showtime*. Er is een kleine kans dat we binnen een paar uur alweer weg zijn, maar we houden sterk rekening met een langer verblijf in deze onvoorspelbare stad die door haat tegen het Westen wordt verscheurd. We zullen moeten improviseren. Zelden weten we van tevoren wat ons te wachten staat en eenmaal op de grond staan we er alleen voor. Dan moeten we, met elkaar, alle problemen oplossen die we tegenkomen of dealen met de consequenties. Onze troefkaarten daarbij zijn aanpassingsvermogen, vindingrijkheid en vastberadenheid. Stuk voor stuk eigenschappen die een Special Forces-operator typeren.

Vanuit de deuropening van het toestel kijk ik samen met Michel uit over het vliegveld van Abidjan. Het is niet meer dan een lege plaat